

DEN ÅNDELIGE VEI OG NARRENS ROLLE

Av Per Henrik Gullfoss
gullfoss@hebb.no

Det sies ofte at man må bli som barn igjen for å komme inn i himmelen (bli opplyst) og hvem er det barn elsker over alt? Jo, klovnene, fordi klovnene vet at livet er en lek, fordi klovnene ikke tar seg selv alvorlig og fordi klovnene er nærmere barnet i oss enn noe annet.

parodi på Adolf Hitler, som rent astrologisk hadde et horoskop som var veldig likt Charlie Chaplins. I ettertid kan vi spørre oss selv, hvem var narren og hvem var keiseren av de to?

Tilbake til keiserens hoff og tradisjonen med en hoffnarr. En av de viktigste funksjonene til narren var at den allmektige keiser trengte en person som kunne si sannhet uten å risikere å bli halshugget. Det fantastiske med en narr, er at han/hun holder opp et speil, som viser oss vår egen narraktighet. De

man snakker om klovnene som gråter bak masken. For å kunne være narr, må narren nemlig sette til side de vanlige spillereglene og skape sine egne. Narren må på en måte melde seg ut av det trygge fellesskap som har enkle og greie regler for hvordan verden skal være og hva som er rett og feil. Narren melder seg på mange måter ut av samfunnet og betrakter det fra utsiden.

Den åndelige søker og Narrens vei faller ofte sammen. Jeg vil faktisk våge å påstå at en av de største grunnene

”Den åndelige søker og Narrens vei faller ofte sammen. Jeg vil faktisk våge å påstå at en av de største grunnene til at man blir stående bom fast på den åndelige sti og ikke kommer videre, er at man nekter å ta de nødvendige steg på narrens vei.”

En gang i tiden var Keiseren keiser og narren narrer. Eller har det alltid vært slik at keiser og maktmennesker er de store narrene, mens klovnene er sinnets keiser. En av verdens største diktere og tenkere, William Shakespeare tok opp dette temaet i King Lear, hvor kongen til slutt undrer på hvem som egentlig var narren og hvem som var keiseren.

En av de største klovnene i moderne historie, Charlie Chaplin, lagde en fantastisk film som het Diktatoren. Den handlet om en sinnsyk diktator som lekte med kloden og oppførte seg som en narr. Dette var selvfølgelig en

fleste av oss liker ikke å bli ledd av, vi vil gjerne bli sett på som ansvarlige, skikkelige, flinke, kompetente og kloke mennesker. Dette behovet for å bli respektert og tatt på alvor, kan fra narrens ståsted virke både latterlig og selvhøytidelig. Det enkelte individs behov for anerkjennelse, respekt, makt og innflytelse virker i seg selv ganske latterlig på narren.

I dag tenker vi at det å være narr, er et useriøst, ofte meningsløst og lite voksent yrke. Men i virkeligheten er narrens jobb kanskje den viktigste av de alle. Den kan også være tung og smertefull, det er ikke uten grunn at

til at man blir stående bom fast på den åndelige sti og ikke kommer videre, er at man nekter å ta de nødvendige steg på narrens vei. Å søke virkelig åndelighet er som oftest å søke andre svar, finne andre meninger og lete andre steder enn der de som er opptatt av å sikre seg selv og sitt jeg best mulige betingelser for dette livet er og leter. Den åndelige søker må ikke bare stille seg utenfor samfunnet og se på det som en betrakter, han/hun må også stille seg utenfor seg selv og betrakte sin egen natur og utfoldelse med stor undring og forbløffelse. Indianerne hadde en tradisjon de kalte Heyoheeka... det var en som gjorde alt

omvendt... og narren gjør tilsynelatende alt omvendt eller annerledes. En av narrens viktigste oppgaver er å bringe oss ut av vår selvhøytidelighet og fastlåste oppfatninger om virkeligheten. En annen er å fjerne våre tilvante forestillinger om rett og galt. Det sies ofte at man må bli som barn igjen for å komme inn i himmelen (bli opplyst) og hvem er det barn elsker over alt? Jo, klovn, fordi klovn vet at livet er en lek, fordi klovn ikke tar seg selv alvorlig og fordi klovn er nærmere barnet i oss enn noe annet. Faktisk kan man jo si at den kraft som har skapt alt er fæl til å tøyse og tulle og stor på humor... så

døgn. I India avsluttes for eksempel festen for vårjevndøgn fortsatt den 31. mars... og så kommer den nye starten den 1. april. I indisk tradisjon ble mennesker ofte narret på denne dagen ved at de ble sent på fruktesløst ærende.

Vi kan tenke oss at aprilsnarren er knyttet til gamle ritualer i forbindelse med overgangen fra ett år til det neste. I Europa ble ofte det nye året innviet gjennom et hellig samleie hvor kongen/dronningen var en av deltagerne. Det kan virke som om den gamle makthaver for en tid avkles sin makt og sin posisjon i forbindelse med denne feiringen. Mange steder i kristenheten

het uten å bli korrumpert av makten. Vi kan si at de dagene man spilte narren var som å nullstille seg selv, slik at man kunne unngå å bli fanget i sin egen viktighet og posisjon. Fra gammelt av var ofte "spillet" slik at kongen faktisk risikerte å bøte med livet hvis han ikke mestret narrens oppgaver. Forståelig nok fikk kongene etter hvert fjernet dette fra ritualene, og etter hvert fjernet hele ritualet.

Men til slutt. Hvorfor har jeg skrevet denne artikkelen om narrens rolle? Jo, fordi det er så viktig at alle mennesker som søker den åndelige vei, og spesielt de som har en eller annen

"Noen av de viktigste kriteriene for å kunne være en åndelig leder er etter min mening mangel på selvhøytidelighet, humor, selvironi og evnen til å se både seg selv og verden fra utsiden, så man kan le av både sin egen og verdens tendens til absurd galskap."

kanskje det sanneste bildet vi kunne ha av Gud var en dansende og smilende narr kledd i regnbuefarget lappedrakt!

Jeg får nesten lyst til å starte en kampanje for narrekirker, hvor man tilber en dansende narr og gir sine bønner til narren, mens man søker narrens evige velsignelse ved dåp og bryllup. Ikke som en spøk, men som en seriøs fornyelse av vår religiøsitet.

Fra gammelt av er skikken med aprilsnarr knyttet til avslutningen av en ukeslang feiringen av vårjevndøgn.

fantas det et tilsvarende ritual i middelalderen. Det var en festival, hvor alle de høytstående geistlige ble redusert til de laveste posisjoner, og alle de lavtstående og uvitende fikk makt. Narrespill har ofte å gjøre med at man skifter makt og posisjoner. Denne tradisjonen hadde en uhyre viktig oppgave, som vi dessverre synes å ha mistet kontakten med i våre dager. Kun gjennom å miste sin makt og posisjon og oppleve narraktigheten ved å søke posisjon og makt (keiser) kan man bevare sin renhet og åndelig-

form for makt og innflytelse, nå og da sørger for å bli en narr. Noen av de viktigste kriteriene for å kunne være en åndelig leder er etter min mening mangel på selvhøytidelighet, humor, selvironi og evnen til å se både seg selv og verden fra utsiden, så man kan le av både sin egen og verdens tendens til absurd galskap. Sagt på en annen måte. Enhver keiser, og spesielt de som begynner å ha makt i sitt eget indre åndelige rike, må utvikle en dyktig, underholdende og lattermild hoffnarr som kan hjelpe de til å snuble i sine egne ben. •

